

Vogelgriep en hobbydierhouderij II

Ontwikkelingen sinds maart 2022

Inleiding

In maart 2022 bracht KleindierNed een positiebepaling uit over vogelgriep en hobbydierhouderij.

Op dat moment leek het aantal besmettingen op hobbylocaties/kleinschalige houderij in aantal nog mee te vallen, als is elke besmetting natuurlijk één te veel. Relatief een beperkt aantal besmettingen wanneer dit afgezet wordt tegen het aantal hobbydierhouderijen. Hierbij moet betrokken worden dat watervogels minder goed zijn af te schermen zonder dierenwelzijn in gevaar te brengen, terwijl er sprake is van een enorme virusdruk bij wilde vogels. Het aantal besmettingen van hobbylocaties was toen eveneens relatief beperkt in vergelijking met het aantal besmettingen in de commerciële houderij. Sinds de zomer zien we echter een ander patroon. Wat betekent dit en hoe kunnen wij als hobbydierhouderij hier mee omgaan?

Ontwikkeling van besmettingen

In de periode tussen 26-10-2021 en 1-8-2022 zien we 51 besmettingen in de commerciële houderij en 8 bij hobbyhouders/kleinschalige houderijen met meer dan 50 vogels. Een half jaar later zien we dat sinds 1-8-2022 het aantal uitbraken in de hobbydierhouderij/kleinschalige houderij toeneemt in vergelijking met de voorgaande periode. Waren er tussen 26-10-2021 en 1-8-2022 (8 maanden) 8 besmette hobbylocaties/kleinschalige houderijen met meer dan 50 dieren, tussen 1-8-2022 en 1-10-2022 (2 maanden) zijn dat er inmiddels 12.¹ Het aantal houderijen worden geschat op 115.000 hobbydierhouderijen/kleinschalige houderijen en 1800 commerciële houderijen.

Periode	Commercieel	Hobby/kleinschalig ≥ 50
26-10-2021 tot 1-8-2022 (8 mnd)	51	8
1-8-2022 tot 1-10-2022 (2 mnd)	15	12

Een mogelijke verklaring voor de relatieve toename van besmettingen bij de hobbydierhouderij na de zomer is mogelijk een toename van de soorten wilde vogels die besmet raken met vogelgriep en die mogelijk dichterbij hobbydierhouderijen komen.

Daarnaast zijn er in de periode van 26-10-2021 tot 26-9-2022 bij ons rond de 9 gevallen van besmettingen bij hobbyhouders met minder dan 50 dieren bekend. Op deze groep is minder zicht. Het totale aantal besmettingen (onder en boven de 50 vogels) van 27 gevallen moeten we relateren aan het aantal van 115.000 houders van kippen, eenden, ganzen in Nederland.

Gevolgen van de toename van besmettingen in de hobbydierhouderij/kleinschalige houderij

De gevolgen van de besmettingen in de hobbydierhouderij/kleinschalige houderij zijn ingrijpend. Naast de gevolgen voor de dieren, de houder, de kosten van het doden van alle vogels op besmette houderijen zijn daar sinds 24 april 2021 de gevolgen van de aanscherping van de EU regelgeving

¹ <https://www.wur.nl/nl/onderzoek-resultaten/onderzoeksinstituten/biovetinary-research/show-bvr/vogelgriep-bij-pluimvee-in-20212022.htm>

(Diergezondheidswet) bij gekomen. De maatregelen die getroffen moeten worden bij een besmetting op een hobbylocatie/kleinschalige houderij met meer dan 50 vogels (vervoersverbod etc.) raken de commerciële houderij rechtstreeks. Dit betekent dat de druk op de hobbydierhouderij om besmettingen te voorkomen toeneemt. Op zich leidt de aanscherping van de Europese regelgeving (vervoersverbod in beperkings- en toezichtsgebied bij een besmetting van ≥ 50 vogels) voor Nederland niet tot reductie van het risico van verspreiding van AI. Bijna alle AI-besmettingen zijn afzonderlijke introducties vanuit de wilde vogels. Wel leidt deze aanscherping tot schade voor de commerciële houderij.

De vraag is of het aantal besmettingen in de hobbydierhouderij is terug te dringen en wat dan adequate maatregelen hiervoor zouden kunnen zijn.

Huidige preventiemaatregelen

Nu geldt er een afschermplicht voor hobbyhouders met kippen en eenden in grote delen van het land met uitzondering van regio's in het oosten en zuiden van het land. Vanaf 26 oktober 2021 tot 28 juni 2022 gold een landelijke afschermplicht. Sinds 28 juni zijn een aantal regio's in het oosten van het land hiervan uitgezonderd. Van de 11 besmettingen sinds deze gedeeltelijke opheffing zijn er 3 aan elkaar gerelateerde besmettingen (een familie) in een gebied waar geen afschermplicht geldt en waar verhoudingsgewijs sprake is van een minder waterrijk gebied. Daarnaast geldt er een landelijk tentoonstellingsverbod voor risicovogels en een verbod op het bezoek van locaties waar vogels gehouden worden.

Analyse besmettingen in de hobbydierhouderij/kleinschalige houderij

Om de vraag te beantwoorden of het aantal besmettingen in de hobbydierhouderij valt terug te brengen en hoe dan, is informatie nodig over de besmettingen die zich in het afgelopen jaar hebben voorgedaan. KleindierNed beschikt maar beperkt over deze informatie. Wat in ieder geval opvalt is dat er op de meeste besmette locaties sprake is van de aanwezigheid van gehouden watervogels en waterpartijen. Slechts in twee gevallen lijkt het om locaties te gaan waar alleen kippen worden gehouden: een kleinschalige commerciële houderij in Hierden en een zorgboerderij in Wieringerwerf.

Om wat voor soort locaties gaat het bij deze uitbraken?

Voor zover wij nu hebben kunnen nagaan gaat het om een eendenvijver, 2 kinderboerderij en 1 zorgboerderij. Ook is er sprake van 2 kleinschalige commerciële houders (1-11-2021 Assendelft en 8-2-2022 Hierden) en de onderwijsinstelling Aeres in Barneveld met 1250 vogels.

Dan is er een grote watervogelliefhebber/handelaar die met zijn familie op 4 locaties in Overijssel vogels houdt. Tot slot resteren er nog 10 grotere houders van met name watervogels (en hoenderachtigen). Misschien is hier soms ook sprake van een handelaar.

Zoals eerder gezegd beschikken wij maar beperkt over gegevens van de besmette locaties. Dit is wat we hebben kunnen achterhalen.

Conclusie besmettingen

Het grootste risico op besmetting bij een hobbydierlocaties/kleinschalige houderij zijn de locaties waar watervogels gehouden worden, waterpartijen aanwezig zijn in de waterrijke gebieden van Nederland. Slechts in 2 gevallen lijkt er sprake van enkel kippen.

Aanscherpen preventie

Wij hebben geen gegevens over de wijze waarop de afscherming op deze houderijen geregeld was. Mogelijk valt hier nog wat te verbeteren. KleindierNed adviseert om bij verbinding met open water te werken met een dubbele afzetting van windbreekgaas. Hiermee is het mogelijk wilde vogels op afstand te houden. Echter het afschermen van watervogels is aan beperkingen onderhevig om dierenwelzijn te kunnen garanderen en zal nooit 100% zijn. Dat zien we aan de besmettingen in de commerciële houderij waar ondanks een ophokplicht toch 63 houderijen besmet raakten.

Preventieve vaccinatie

Een andere mogelijkheid zou preventieve vaccinatie kunnen zijn. CEVA heeft een vaccin (SRV-H5) dat geschikt is voor oudere dieren en tevens geschikt voor watervogels. Kennis hiervan is aanwezig in Frankrijk. In Frankrijk zijn hier al veldproeven mee gedaan. Het lijkt ons de enige mogelijkheid om het risico op uitbraken snel terug te dringen. Ook als met een dergelijk vaccin de R(reproductiegetal) nabij de 1 komt dan nog gaat de infectiedruk binnen de houderij omlaag. Bij vaccinatie neemt de kans op een uitbraak bij hobbylocaties af en daarmee ook de verstrekkende gevolgen, ook die voor de commerciële houderij.

Verzoek aan het Ministerie van LNV

1. Laat onderzoek doen naar de vogelgriepbesmettingen in de hobbydierhouderij zodat we over goede gegevens beschikken om beleid op af te stemmen.
2. Treedt in overleg over mogelijke verbeterpunten m.b.t. het afschermen van met name grote watervogelhouderijen zonder dat het dierenwelzijn in het geding komt.
3. Maak zo snel mogelijk het CEVA vaccin toegankelijk voor hobbyhouders.

Bijlage Overzicht besmettingen die vallen onder 'hobby' met meer dan 50 vogels

Datum	Plaats	Provincie	Aantal	Vogelsoorten	Locatie
1-11-2021	Assendelft	NH	190	Legkippen en eend	kleinsch comm.
3-11-2021	Parrega	Friesland	200	Sierwatervogels	hobby
13-1-2022	Nieuwerbrug	ZH	220	Eenden en kippen	hobby
8-2-2022	Hierden III	Gelderland	250	legkippen	kleinsch comm
25-2-2022	Scharnegoutum	Friesland	90	Sierwatervogels	hobby
18-3-2022	Lunteren II	Gelderland	100	Eenden, ganzen, kippen	Eendenvijver
19-5-2022	Boskoop	ZH	590	Kippen, eenden, fazanten en kwartels	hobby
5-7 2022	Watergang	NH	550	Kippen en watervogels	hobby
17-8-2022	Vlaardingen	ZH	137	(Water)vogels	kinderboerderij
23-8-2022	Abbekerk	NH	100	Sierwatervogels	hobby
25-8-2022	Spijkensisse	ZH	150	(water)vogels	kinderboerderij
27-8-2022	Ter Aar	ZH	80	Kippen en eenden	hobby
1-9-2022	BunschotenSpak	Utrecht	150	Siereenden	hobby
5-9-2022	Wieringerwerf	NH	130	Kippen	zorgboerderij
6-9-2022	Barneveld IV	Gelderland	1250	Kippen, watervogels	Aeres
14-9-2022	Zd Scharwoude	NH	65	Kippen, ganzen, parelhoenders	hobby
15-9-2022	Vriezenveen I	Overijssel	550	Sierwatervogels en kippen	hobby
15-9-2022	Daarle	Overijssel		Zie boven	
17-9-2022	Vriezenveen	Overijssel	150	Sierwatervogels en kippen	hobby
21-9-2022	Geesteren	Overijssel	120	Sierwatervogels en kippen	hobby